32 861 Beleidsdoorlichting Infrastructuur en Waterstaat

30 015 Bodembeleid

Nr. 92 Brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 september 2026

Bodem en ondergrond vormen de basis van ons bestaan en van de leefomgeving. De bodem is essentieel voor landbouw en natuur en vormt het fundament voor woningbouw. Daarnaast zijn bodem en ondergrond van belang voor de drinkwatervoorziening, het vasthouden van kool- en stikstof en bevat ze kabels en leidingen. Ook vangt de bodem gevolgen op van klimaatverandering zoals extreme regenval, hittestress en droogte. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is verantwoordelijk voor het beleid en de regelgeving voor bodem en ondergrond. Hierbij informeer ik u over de voorgenomen periodieke rapportage over dit beleidsthema dat valt onder beleidsartikel 13 van Hoofdstuk XII van de Rijksbegroting dat gaat over dit beleid.

De beleidsinzet van IenW op dit thema is in 2020 voor het laatst geëvalueerd. Geadviseerd[1] is destijds om nieuwe afspraken te maken met de decentrale overheden, gezien het sterk gedecentraliseerde karakter van het bodembeleid en de daarmee samenhangende gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Bij deze afspraken moest aandacht zijn voor kennisdoorwerking en de ontwikkeling van indicatoren voor doelmatigheid. Deze aanbevelingen zijn opgevolgd middels de bestuurlijke afspraken, eerst afspraken per jaar en sinds 2023 voor een langere periode, tot 2030. De bestuurlijke afspraken fungeren als het vervolg op het Bodemconvenant, dat in 2020 afliep.

Ook beleidsinhoudelijk hebben de afgelopen zes jaar de nodige wijzigingen plaatsgevonden. Bodem en ondergrond blijven in de politieke en maatschappelijke aandacht staan. Zo heeft Nederland te maken met nieuwe uitdagingen rond PFAS en andere diffuse stoffen, en vraagstukken over toepassing van circulaire materialen. De hersanering en herontwikkeling van het EMK-terrein in Krimpen aan den IJssel is gestart, waarmee één van de meest verontreinigde locaties uit het verleden weer geschikt wordt gemaakt voor gebruik als bedrijventerrein. Tegelijkertijd neemt de aandacht toe voor andere, niet-chemische aspecten van bodemkwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn bodemdaling en de sponswerking van de bodem waarmee droogte en extreme regenval kunnen worden opvangen. Het belang hiervan neemt toe door de gevolgen van klimaatverandering, waaronder toenemende extremen in droogte en neerslag. De implementatie van de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn betekent een nieuwe ontwikkeling in het beleid rond bodem en ondergrond. De afgelopen jaren werkte IenW ook aan de versterking van het stelsel Kwaliteitsborging in het bodembeheer (Kwalibo) en de versterking van het toezicht door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Daarnaast blijft het werk aan de ruimtelijke ordening van bodem en ondergrond doorgaan, via de structuurvisie ondergrond (STRONG) die deels opgaat in het in ontwikkeling zijnde programma Bodem, Ondergrond en Grondwater (BOG). Met dit programma zetten we een nieuwe stap in het duurzaam omgaan met bodem en ondergrond.

---

[1] Beleidsdoorlichting Artikel 13 Bodem en ondergrond, https://open.overheid.nl/documenten/ronl-82302a54-4d2e-48e2-adcb-a73579c1a65b/pdf

Tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen laat ik in 2027 een periodieke rapportage opstellen conform de Regeling periodiek evaluatieonderzoek 2022. Deze rapportage moet inzicht geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid in de periode 2020-2026 en daarmee een basis bieden om de komende jaren gericht verder te werken aan de opgaven rond bodem en ondergrond en de opkomende uitdagingen. Deze rapportage wordt opgesteld door een bureau dat kwalitatief en onafhankelijk in staat is om de rapportage op te stellen. Verder zal een onafhankelijke deskundige worden gevraagd om het rapport te beoordelen. Dit oordeel zal samen met het rapport aan de Kamer worden aangeboden. Vanwege de Regeling uit 2022 worden periodieke rapportages verricht per thema, niet per artikel. Deze rapportage ziet dus op het thema bodem en ondergrond, en niet op heel Artikel 13. Aldus wordt beleid ten behoeve van drinkwater in Caribisch Nederland, anders dan in 2020, niet meegenomen.

Het werken aan deze opgaven rond bodem en ondergrond, zowel de oude als de nieuwe, is een gezamenlijke inspanning. Al sinds de start van de grote saneringsopgave in de jaren ’80 van de vorige eeuw is er een belangrijke rol voor decentrale overheden, wetenschap en bedrijfsleven. Het Ministerie van IenW is systeemverantwoordelijk. Dit is verwoord in de Memorie van Toelichting van Hoofdstuk XII:

> De Minister van IenW heeft voor Bodem en Ondergrond een systeem - en stelselverantwoordelijkheid en is daarbij enerzijds verantwoordelijk voor het systeem van wet- en regelgeving omtrent beheer en gebruik van bodem, ondergrond en water en stimuleert anderzijds de investeringen en de bescherming daarvan en draagt zo bij aan een veilig leefbaar en bereikbaar Nederland.

Met als bijbehorende specifieke doelstelling het “bewuster en duurzamer omgaan met bodem en ondergrond in het Rijksbeleid en het ondersteunen van decentrale overheden bij het uitvoeren van de bodemtaken”. Hieronder vallen twee subdoelstellingen:

1. Het saneren van historische bodemverontreiniging met onaanvaardbare risico’s en het in beeld brengen en aanpakken van PFAS-aandachtlocaties door bevoegde overheden in de periode t/m 2030.
2. Het continu behouden van de maatschappelijke functies van de bodem en ondergrond en deze waar nodig duurzaam te versterken.

Middelen
Het thema bodem en ondergrond valt onder Artikel 13 van de begroting van IenW, onderdeel 4 ‘Ruimtegebruik bodem’. In de periode 2020 t/m 2025 zijn voor dit onderdeel, minus de uitgaven voor drinkwater in Caribisch Nederland, de volgende bedragen uitgegeven en voor 2026 begroot (x €1000):

	2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Uitgaven	23.727	67.614	102.371	97.804	128.589	125.786	109.140
Ontvangsten	234	0	51	107	1527	0	0

Raakvlakken en afbakening
De activiteiten van IenW op het thema bodem en ondergrond bevinden zich in uiteenlopende fasen van de beleidscyclus. Sommige onderwerpen zitten nog in

de verkenningsfase, andere zijn al jarenlang in uitvoering en worden gevolgd via langlopende monitoring. Gevolg hiervan is dat de op dit moment beschikbare evaluaties verschillen. Van sommige onderwerpen zijn op dit moment alleen nog voortgangsberichten beschikbaar, zoals onder andere te vinden in de periodieke verzamelbrieven bodem en ondergrond aan de Tweede Kamer. Ik zal opdracht geven om een synthese van het beschikbare materiaal te maken. Daarbij hoort ook een advies voor toekomstige evaluaties van onderwerpen die nog in het begin van de beleidscyclus zitten. Waar nodig en zinvol worden ad-hoc-evaluaties uitgevoerd om eventuele witte vlekken te adresseren.

De activiteiten dragen bij aan doelen op andere beleidsthema's, met name waterkwaliteit, drinkwater, energie en klimaat. Specifiek beleid voor landbouwbodems valt onder verantwoordelijkheid van de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en zal daarom geen onderwerp zijn van de rapportage.

Beleidstheorie en onderzoeksvragen
In de rapportage zal de opdrachtnemer het beleid voor bodem en ondergrond analyseren aan de hand van de maatschappelijke opgaven en beleidsmatige ontwikkelingen in de periode 2020-2026. Aan de hand van deze beleidstheorie beantwoordt opdrachtnemer de volgende vragen:

- In hoeverre zijn de doelen met betrekking tot bodemsanering voldoende concreet en meetbaar?
- In hoeverre worden de middelen voor bodemsanering doelmatig en doeltreffend ingezet?
- In welke mate dragen nieuw ontwikkelde en in ontwikkeling zijnde instrumenten effectief bij aan de aanpak van de nieuwe uitdagingen[2] en worden ze doelmatig ingezet?
- In welke mate is de intensivering van het bodemtoezicht van de ILT doelmatig en effectief?
- Hoe wordt door IenW uitvoering gegeven aan de doelen van de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) en in hoeverre is dit doelmatig en doeltreffend?
- Wat zijn aandachtspunten en methodologische opties voor evaluaties die in de komende periode moeten worden uitgevoerd?
- Welke opties zijn er en welke gevolgen hebben deze opties voor het behalen van de doelstellingen indien het beleid met 20% minder middelen wordt uitgevoerd?
- Wat zijn de gevolgen voor het behalen van de doelstellingen indien het beleid met 20% meer middelen wordt uitgevoerd?
- In hoeverre is het totaal aan beleidsinstrumenten over deze periode doeltreffend en doelmatig geweest?

Planning uitvoering onderzoek en opstellen rapportage
Het onderzoek zal van start gaan in het laatste kwartaal van 2026 en neemt naar verwachting een halfjaar in beslag. Ik zal de rapportage en mijn appreciatie van de aanbevelingen in het najaar van 2027 versturen aan Uw Kamer.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
A.W.H. Bertram

[2] Zoals verontreiniging door PFAS, verzilting, ruimtelijke druk in de ondergrond en bodemdaling.